

Ark 1.

Johannes Bakken, Rogal. Forsand.

1: Det er ikkje kjent her at kreturhandlararar, eller dei som kjøpte til eige bruk, betalte meir for ei ku, om ho hadde fått skav om vinteren. Men det er mykje rimeleg at dette var tilfelle sjølv om det ikkje plent vart sagt.

Som nemnt i svar nr. 26 har det vore kjent - og er visseleg tilfelle óg - at kyrne, serleg ungdyr (mf.: jellkrettur) gjer mykje snarare godt av gras og beite, om dei har fått skav. Likeeins om dei får beit (mf.: beid) dvs. friskt, nyhogd bjørkeris som attåt- eller tilleggsfór. Dette å finna beit til kyrne har då óg vore brukt her like til idag, truleg allerhelst fordi kretura har godt av det.

2: At skav skulde ha innverknad på sjølve kjøtet er ukjent her. Lyng som hjelpefor set ikkje smak på mjølka. I lyngen er sjølv sagt sers mykje tre. Difor er det rimeleg at skav med tre vart rekna for det beste.

3: At skavmjelk dvs. melk frå kyr som har fått skav er fårleg for lam er heilt visst. Serleg for dei som er heilt unge eller nylemde. (Mf.: eit lamm, ~~to~~lamm, dei lammå. Eit nylemnt lamm, to nylemde lamm)

Skavmjelk vert sagt å vera rein gift for desse.

Vanleg kumjlk er óg fårleg for lam, om desse ikkje har fått råmjelk frå mora - eller ein annan sau - fyrst.

Har dei fått denne er óg fåren mindre.

At kalvane ikkje skulde tola (mf.: tåra) morsmjølka, sjølv om det er skavmjolk, er ukjent her.

Men geitemjolk er ikkje fårleg. Heller ikkje er det kjent at skavmjolk er fårleg for kje. (Mf.: eit kje, to kje, dei kjeå. Eit nykjitt kje, to nykjide kje.)

Johannes Bakken, Rogal. Forsand.

4: Det var nok so ymse og ulikt med mengda av skav som vart brukt. Det mest vanlege var at kyrne fekk skav ein gong til dagen. Var det sers smått med høyet var det gjerne ein gong høy, ein gong skav og tredje gongen lyng, men dette kunde ikkje gå lenge.

5: Reidskapet som kallast skavl er vel kjend her, men har ganske visst ikkje vorte nytta til å skava skav med. Men er derimot sers hendig til skaving ved ymse slag trearbeid, men helst turrt tre. Då serleg til å skava tresko med, og spaskaft (mf.: spasji) og mangt anna. Til å gjera (laga) kjerald dvs. koller, bytter, stampar, ambrar kinner o. l. måtte skavlen vera sers laga for utholing av stavane til dessø.

(Mf.: ein skavl, den skavln. Nn.: Skavlen. Men i mål-
føre her må denne siste e slett ikkje høyrast eller
verta uttala.)

6: Sjå svarlista svar nr. 18.

Det eg kjenner til vart skavstauren bruka berre når dei skov.

Til å forma (runda) treband av bandstakar bøygde ein desse berre rundt (mf.: ronnt) kneet. (Mf.: Ein bannstagje --dje, to bannstaga.

Ved lagning av treskeier og auser o. l. bruka dei eit lite bitjarn (mf.: beedjeddn) i treskaft. Heile lengda var med skaftet oml. 15 - 20 sm. Siøve sjøren var krøkt og oml. 4 sm. lang og 1 sm. breid.

7: Her veit me ikkje om at det er vorte leigd eller kjøpt skog til skavved, eller kjøpt rett til å hogga (finna) denne. Men eigendomsretten millom gardane har

Svar til Tilleggsliste til emne nr. 7. Skav.

Ark 2.

støtt vore mykje streng og påakta.

M.o.t. både skavved og lyng vart det rekna som simpel steling om ein tok dette utan å ha lov frå eigaren. Men oftast vart det rekna som ei vanleg "grannabeina" å lata dei, som ikkje hadde, finna skavved hjå dei som hadde, når dei bad om det - utan betaling.

8: Det er rimeleg at ein gjorde det ~~da~~, når det høvde slik.

Ved skyldsetjingspapir 7 sept. 1841, når husmannspl. Bakken vart kjøpt frå Songesand, står det skrive:

" - - Trærnes skavning samt stølsbeitet bliver at benytte som forhen - -"

Dette "forhen" var ein avtale som ikkje var skrive noke om, og var slik at Bakken, som ligg 170 m. o. s. skulde finna skavved i Skurvedalen, der det er masse raun der Songesand åtte skogen. Songesand er sjøgard, og til vederlag eller byte skilde S. seg rett til å finna skavved i Roma-tonå ved sjøen der det vaks eik som Bakken åtte eller hadde havt retten til. Dette var ein sers høveleg og praktisk ordning. Songesand kunde ro på sjøen oml. 2 km. og Bakken kunde gå eller bruka kjelke 1 - 1,5 km. i lagleg og flatt lende. S. hadde lite eller inkje skavved nær heime, og for B. vilde det vore sers slitsamt å kunna nytta eika til skavved. Byte syner óg at både jordeigande og husmenn måtte ha høve til å finna seg skavved. Avtalen om dette byte vart soleis gjord i tida da Bakken var husm.pl. under S. Kanskje heilt frå Bakken vart rudt av Ole Andersson.

Ved Festeseddel frå 20 juni 1804, der Halvor Bakken tek over husmannsplassen Bakken under Songesand, etter far sin, Ole Andersen, står det skrive: " --fornøden Brende til sin Huusholdning hvor det udviises ham i nærheden af Pladset og ej Gaarden til Fornermelse, - Videre Hugst eller Tiere Rødders Revning maa han ej foretage sig, uden Lejlendingens samtykke."

Her er soleis ikkje nemnt skavved, men samstundes eller seinare var det at avtalen vart omskriven som "som forhen" i 1841 når Halvor kjøpøe "Pladset Bakken".

9: Det me veit om er at bruka her har vore privat eigedom.

10: Husmennene hadde ikkje rett å finna skavved utan etter skriftleg eller munnleg avtale. Rett til skavved var vel på visse bruk jamnstelt med heie- eller markaslått. Rett til slått og lyngskjæring er omskrive i fleire gamle papir. Noke skriftleg om skavved har eg ikkje funne, anna enn det som er nemnt i svar nr. 8.

11: Ordet skavhella er ukjent her. Og har heller ikkje hørt om noke steinslag som kan vera det det her er spurt om.

12: Tru på eller om gardsnissen eller tuftekallen har ikkje noken tradisjon her sovidt eg har hørt. I tilfelle måtte det då heller vera huldra (mf.: holla), som sat heller fast hjå folket her, men har ikkje hørt at ho heller gjorde noke serleg med skavveden.